

HUNGLER SÁRA: *SOCIAL JUSTICE, WELFARE AND EU LAW. MEASURING INTEGRATION IN THE VISEGRÁD COUNTRIES* (EDWARD ELGAR 2024) 282.

<https://doi.org/10.51783/ajt.2025.4.07>

1. A TÉMA RELEVÁNCIÁJA ÉS KONTEXTUSA

Az Edward Elgar Publishing gondozásában 2024-ben jelent meg Hungler Sára *Social Justice, Welfare and EU Law. Measuring Integration in the Visegrád Countries című monográfiája*.¹ A szerző a kötetben a társadalmi igazságosság európai uniós dimenzióit elemzi a visegrádi országokban (Lengyelország, Cseh Köztársaság, Szlovákia, Magyarország), Nancy Fraser háromdimenziós igazságelméletének – újraelosztás, elismerés, képviselés – keretében. A vizsgálat középpontjában két, az uniós jogban eltérő mélységben és eltérő eszköztárral szabályozott, különösen sérülékeny társadalmi csoport áll: a kisgyermeket nevelő anyák és a munkanélküliek. A könyv célja annak részletes feltárása, hogy az uniós jogi integráció milyen mechanizmusok révén, milyen mértékben és milyen korlátok között járul hozzá a társadalmi igazságosság növeléséhez e két csoport esetében, és hogy képes-e mérsékelni a mélyen beágyazott strukturális egyenlőtlenségeket.

A téma időszerűségét több, egymást erősítő tényező is alátámasztja. Egyrészt a globalizáció és a gazdasági átalakulások következtében Európában

is erősödnek a társadalmi egyenlőtlenségek, különösen a munkaerőpiac szerkezetében, a szociális ellátórendszerek hozzáférhetőségében és minőségében. Másrészt az Európai Unió (a továbbiakban: EU, Unió) intézményi felépítésében továbbra is fennáll az ún. „alkotmányos aszimmetria”, amely a gazdasági szabadságjogok – az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása – elsődlegességét biztosítja a szociális jogokkal szemben, amelyek szabályozása döntően tagállami hatáskörben maradt. Hungler e strukturális aszimmetria következményeit és a jogharmonizáció lehetőségeit a Fraser-féle igazságossági dimenziók mentén vizsgálja. A kutatás egyik erénye, hogy párhuzamosan elemzi a női esélyegyenlőség területét – ahol a jogharmonizációt jellemzően kötelező erejű eszközök segítik – és a munkanélküli-ellátás területét – amelyet nagyrészt *soft law* eszközök kereteznek –, feltárva az eltérő jogi megközelítések következményeit.

2. A MŰ FELÉPÍTÉSE ÉS MÓDSZERTANI ALAPJAI

A kötet első része széles körű elméleti keretet biztosít a téma elemzéséhez. A szerző részletesen ismerteti Nancy Fraser „résztvételi egyenlőség” („participation parity”) elvét, amely a társadalmi igazságosságot három dimenzióban ragadja meg: az újraelosztás, az elismerés

¹ HUNGLER Sára: *Social Justice, Welfare and EU Law. Measuring Integration in The Visegrád Countries* (Edward Elgar 2024), <https://doi.org/10.4337/9781035323784>.

rés és a képviselőlet síkján. Az *újraelosztás* („redistribution”) a gazdasági javak igazságos elosztását célozza, az elismerés („recognition”) a kulturális megbecsülés és a diszkriminációmentesség biztosítását jelenti, míg a képviselőlet (representation) a politikai döntéshozatalban való tényleges és arányos részvétel foglalta magában. Hungler módszertani megközelítése interdiszciplináris: a jogi normák értelmezéséhez kvalitatív joglelemzést, a redistribúciós eredmények összehasonlító vizsgálatához fuzzy-halmazelemzés („fuzzy set qualitative comparative analysis”, fsQCA) módszert, a reprezentációs dimenzió elemzéséhez pedig komparatív társadalmi-jogi elemzést alkalmaz. A módszertani pluralizmus lehetővé teszi a vizsgálat normatív és empirikus dimenzióinak egyidejű érvényesítését, ezáltal feltárva a jogi szabályozás és a társadalmi gyakorlat közötti komplex összefüggéseket.

3. AZ UNIÓS SZOCIÁLIS DIMENZIÓ ÉS ANNAK KORLATAI

A monográfia kimerítően feltárja az Európai Unió szociális dimenziójának történeti fejlődését és intézményi kereteit. A szerző rámutat, hogy a gazdasági integráció alkotmányos szintű védelmet élvező szabadságai gyakran kerülnek előtérbe a szociális jogokkal szemben, amelyek végrehajtása a tagállami politikai prioritások és erőforrások függvénye. Hungler részletesen elemzi a szociális jogok európai pillérének tartalmát, jogi természetét, valamint azt, hogy annak *soft law* jellege miként befolyásolja a végrehajtás hatékonyságát. A szerző a szubszidiaritás elvének és a tagállami intézményi modellek sokszínűségnek vizsgálatával rávilágít arra, hogy a szo-

ciális integráció mélysége és hatékonysága erősen korlátozott, ha az uniós eszközök jogilag nem kötelezőek.

4. A VIZSGÁLT CÉLCSOPORTOK HELYZETE ÉS A VISEGRÁDI ORSZÁGOK SAJÁTOSSÁGAI

A kisgyermeket nevelő anyák esetében a monográfia részletesen elemzi a nemi szerepelvárások, a munkaerőpiaci struktúrák és a szociális ellátórendszerek egymást erősítő hatásait. A szerző bemutatja az uniós jog által biztosított védelmi mechanizmusokat – így a szülői, anyasági és apasági szabadságra, valamint az egyenlő bérezésre vonatkozó irányelveket –, és megvizsgálja, hogy ezek a szabályok a visegrádi országokban milyen mértékben érvényesülnek a gyakorlatban. A munkanélküliek esetében Hungler a tagállami rendszerek jelentős különbségeire, a jogosultsági feltételek, az ellátási szintek és időtartamok variabilitására, valamint a kötelező uniós szabályozás és eszközök hiányára helyezi a hangsúlyt, rávilágítva a harmonizáció és a közös standardok kialakításának nehézségeire.

A kötet egyik érdeme, hogy a visegrádi országok történelmi, gazdasági és politikai kontextusát a szociális integráció perspektívájából tárgyalja. A szerző bemutatja a regionális együttműködés lehetőségeit, és rávilágít azokra a strukturális korlátokra is, amelyek az egységes fellépést és a jogharmonizáció mélyítését akadályozzák. Elemzése szerint a női esélyegyenlőségi szabályozás területén az uniós jog harmonizáló hatása kézzelfogható és mérhető eredményekhez vezetett, míg a munkanélküli-ellátás területén a nemzeti szabályozások dominanciája és a *soft law* keretek miatt az integráció szintje alacsony maradt.

5. A KUTATÁSI EREDMÉNYEK RÉSZLETES BEMUTATÁSA

A szerző empirikus vizsgálata több, egymással összefüggő szinten nyújt részletes és árnyalt megállapításokat, amelyek nem csupán a jogharmonizáció állapotáról adnak képet, hanem az alkalmazás és a társadalmi hatás dinamikájáról is. A női esélyegyenlőség kapcsán a kutatás kimutatja, hogy a kötelező erejű uniós jogi szabályozás – különösen a munka és a családi élet összeegyeztetését, a szülői szabadságot, az anyasági és apasági szabadságot, valamint az egyenlő bérezést érintő irányelvek – a visegrádi országok jogrendszereiben jelentős mértékű, strukturális változásokat eredményeztek. Ezek az intézkedések sok esetben új jogintézmények bevezetését, a munkajogi szabályozás módosítását, valamint az intézményi végrehajtásra vonatkozó protokollok átalakítását vonták maguk után.

Az implementáció mértéke azonban országonként változó: míg egyes tagállamokban a jogszabályok átvételét intenzív tájékoztatási kampányok, munkáltatói képzések és hatósági ellenőrzések kísérték, másutt inkább formális átültetésről beszélhetünk, ahol a törvényi rendelkezések gyakorlati hatása korlátozott maradt. Hungler külön kiemeli, hogy a jogszabályok formális átvétele önmagában nem garantálja a társadalmi gyakorlat tényleges változását: a kulturális normák, a munkaerőpiaci struktúrák és az intézményi kapacitások alapvetően befolyásolják a végrehajtás sikerességét.

A munkanélküli-ellátás vizsgálata során a szerző arra a következtetésre jut, hogy a *soft law* keretek – például az ajánlások és iránymutatások – nem biztosítanak kellő ösztönzést a tagállamok számára a szabályozások közelíté-

sére. Ennek következtében a tagállami rendszerek továbbra is jelentős különbségeket mutatnak az ellátási időtartam, az összegek, a jogosultsági feltételek és a járulékfizetési előfeltételek tekintetében. A kutatás táblázatokkal és esettanulmányokkal illusztrálja, hogy e különbségek miként befolyásolják az álláskereső anyagi biztonságát és munkaerő-piaci reintegrációs esélyeit, valamint hogyan hatnak a régió társadalmi kohéziójára. Hungler rámutat, hogy a *soft law* eszközök lassú és egyenetlen konvergenciát eredményeznek, amely gyakran politikai kompromisszumok áldozata lesz.

6. ÖSSZEGZÉS

A szerző hangsúlyozza, hogy a társadalmi igazságosság javítása többdimenziós megközelítést igényel, amely nem korlátozódhat pusztán a gazdasági újraelosztásra, hanem magában kell foglalnia az elismerés és a képviselő szempontjait is. A vizsgált két terület közötti különbség rávilágít arra, hogy a kötelező jogi eszközökkel támogatott szabályozás erősebb integrációt és nagyobb konvergenciát eredményez, míg a *soft law* eszközök alkalmazása csak mérsékelte, gyakran felületes változásokat hoz. A szerző álláspontja szerint az EU szociális dimenziójának erősítéséhez a kötelező erejű jogi normák szélesebb körű alkalmazására és a tagállami gyakorlatok szorosabb ellenőrzésére lenne szükség.

Hungler Sára munkája fontos hozzájárulás az EU szociális dimenziójáról szóló tudományos diskurzushoz. A monográfia nem csupán a visegrádi országok sajátosságait tárja fel, hanem általános érvényű következtetéseket fogalmaz meg a

szociális integrációt érintő kihívásokról és lehetőségekről. A mű relevanciája túlmutat a régió keretein: minden olyan szakember és kutató számára értékes forrás, aki az uniós jog, a szociálpolitika és a társadalmi igazságosság összefüggéseit kívánja feltárni. A kötet jelentős

tudományos alapot nyújthat a jövőbeli szakpolitikai döntéshozatalhoz, különösen a szociális jogok megerősítését és a tényleges esélyegyenlőség előmozdítását célzó reformintézkedések terén.

Papp Nikolett – Trenyisán Máté***

* Tanársegéd, Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, 9026 Győr, Áldozat u. 12. E-mail: *t.papp.nikolett@gmail.com*.

** PhD, adjunktus, Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar, 9026 Győr, Áldozat u. 12. E-mail: *trenyisan.mate@ga.sze.hu*.